

พระวิริยะอุตสาหะในการทรงงานในหลวงของเรา : แรงแบบดาลใจในตัวข้าพเจ้า

ดร.วิชูกร ดิเรกศิลป์^๑

มงคลชีวิตที่กล่าวไว้ในทางพระพุทธศาสนา ๓๘ ประการ มีอยู่ข้อหนึ่งกล่าวไว้ว่า ปฏีรูปประเทศวาโส การได้เกิดในประเทศถิ่นฐานที่เหมาะสมเป็นมงคลสูงสุดของชีวิต พระธรรมนี้ถูกต้องยิ่งนักที่เราได้เกิดในประเทศไทยภายใต้ร่มพระบารมีขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และเป็นบุญประการหนึ่งที่ได้มีโอกาสได้ศึกษาแนวทางการทรงงานของพระองค์เป็นศาสตร์ของพระราชชาติล้าลึกอย่างยิ่ง พระจริยวัตรของพระองค์ที่ประทับใจและถือเป็นต้นแบบในการทำงานในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้าจะขอยกมาแสดงเพียง

สองประการ คือ ความเพียรและการใช้ข้อมูลในการทำงาน ดังจะกล่าวต่อไป

ในการทรงงานของในหลวงของเรา พระองค์ทรงแสดงให้เห็นถึงวิริยะอุตสาหะของพระองค์โดยตลอด หากพิจารณาถึงพื้นที่ในการทรงงานแล้วเราจะเห็นได้ว่างานของพระองค์อยู่ท่ามกลางสภาพพื้นที่ที่ทุรกันดารแทบทั้งสิ้นกระจายอยู่ทั้ง ๔ ภูมิภาคของประเทศทำให้พระองค์ต้องเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ เพื่อทรงงาน นายปราโมทย์ ไม้กลัด อดีตอธิบดีกรมชลประทาน เป็นบุคคลผู้หนึ่งที่เคยถวายงานอย่างใกล้ชิดกล่าวว่า

^๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกสว่าง (ครูประชาชนกุล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๓

ในรอบหนึ่งปี ในหลวงของเราทรงงาน ๗ เดือนในภูมิภาคต่าง ๆ ๔ ภูมิภาค เหลือจากนั้นเป็นพระราชกรณียกิจในเมืองหลวง เช่น ทรงงานทดลองที่ตำหนักจิตรลดาราชธานี พระราชทานปริญญาบัตร เป็นต้น อีกประมาณ ๔ เดือนเศษ และไม่มีวันหยุดวันเสาร์ อาทิตย์เหมือนทางราชการ ในบางพื้นที่เสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์หรือรถยนต์ไปไม่ถึงก็ต้องทรงเสด็จฯ ด้วยพระบาท พระองค์จะต้องเสด็จฯ ขึ้นภูเขาสูงในสภาพเนินเขาที่สูงชันหรือในสภาพที่ต้องลุยน้ำลุยโคลน มี หาก ตัวคูน ที่คอยสร้างความรำคาญเกาะตามมือตามเท้าดูตืดและมีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ การเสด็จฯ ลงพื้นที่นั้นมักเสด็จไปตอนเย็น หลังจากที่ทรงเยี่ยมราษฎรที่มารอเฝ้ารับเสด็จแล้ว มีอยู่คราวหนึ่งพระองค์เสด็จฯ ไปยังอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังจากทรงเยี่ยมราษฎรแล้วเป็นเวลาจวนเจียนจะพลบค่ำ พระองค์เสด็จไปยังห้วยลำพะยังเพื่อดูพื้นที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ มีชาวบ้านเสด็จฯ นำทางโดยใช้รถยนต์ มีชาวบ้านที่ขึ้นรถในขบวนมาด้วยคนหนึ่ง สภาพถนนเป็นถนนดินขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อไม่ราบเรียบ รถแล่นพืดเหวี่ยงไปตลอดทาง แล่นไปจนสุดถนนเจอคันนาไม่สามารถจะไปต่อได้ คณะที่ขึ้นรถนำหน้าขบวนเสด็จฯ ต้องหยุดแล้วลงรถมาชะเง้อดูทาง รถยนต์พระที่นั่งตามมาทัน ในหลวงเสด็จฯ ลงจากรถตรัสว่าหลงทางกันแล้ว เลยกะยกมาแล้ว ผ่านแยกทางขวามือนั้นมาแล้ว และตรัสบอกให้ตามพระองค์ไปจะนำไปแล้วขบวนรถก็กลับมาเส้นทางเดิม เมื่อถึงแยกก็ลงรถในหลวงนำเดินไปยังจุดที่พิกัดในแผนที่บอกไว้ว่า

เป็นจุดที่น่าจะสร้างอ่างเก็บน้ำได้ ขณะนั้นก็เป็นเวลาจวนพลบค่ำ พระองค์เสด็จฯ นำทางพามุดรีวลวดหนาม นี่แสดงให้เห็นถึงความวิริยะอุตสาหะอดทน ไม่ย่อท้อ แม้จะเป็นเวลาพลบค่ำแล้ว และที่สำคัญข้อมูลของพระองค์แม่นยำกว่าทุกคน ทรงศึกษาแผนที่มาก่อนแล้ว จึงรู้พิกัดที่จะไป และนำคณะไปถูกทาง

ข้อคิดในเหตุการณ์นี้ ประการแรก คือทรงมีความวิริยะอุตสาหะ หรือความเพียร ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก เมื่อมีเป้าหมายชัดเจนแล้ว ก็ไปให้ถึงเป้าหมาย ไม่เลิกล้มกลางคัน ถึงแม้ว่าจะไปผิดทาง ถึงแม้ว่าจะเป็นเวลาพลบค่ำ ก็ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคในการเดินทางและไปดูพื้นที่การทำงานในชีวิตประจำวันของเราก็เช่นกัน เราไม่ควรย่อท้อ กำหนดเป้าหมายของงานที่แล้วเสร็จเอาไว้ แล้วเดินไปสู่เป้าหมายนั้น ถึงแม้ว่าจะยากลำบากสักปานใดก็ไม่เลิกล้มความตั้งใจ มีการวิเคราะห์ไว้เป็นข้อสังเกตว่า คนไทยขาดความเพียรทำอะไรสักอย่างต่างชาติ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไม่ได้

ก็เห็นจะจริงในข้อนี้ เราเคยคิดบ้างไหมว่าสงครามโลกครั้งที่สองจบลง ญีปุ่นพ่ายแพ้สงคราม บ้านเมืองพินาศย่อยยับ โดยเฉพาะเมืองฮิโรชิมา และเมืองนางาซากิ ถูกสหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูลงสองเมืองนี้รอดตาย มีผู้คนบาดเจ็บล้มตายเป็นเรือนแสน และหลังสงครามยังมีข้อผูกมัดกับประเทศผู้ชนะสงครามในการชดใช้ค่าเสียหายที่เรียกว่าค่าปฏิกรสงคราม คนญีปุ่นต้องทำงานหนักเพื่อส่งใช้หนี้ ไม่กี่ปีก็ใช้หนี้ได้หมดและสามารถพัฒนาประเทศขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้ ถ้าหน้าไม่แพ้สหรัฐอเมริกาที่เข้าไปปลดอาวุธญีปุ่นตอนแพ้สงคราม การบรรลุความสำเร็จในการพัฒนาประเทศชี้ให้เห็นว่า คนญีปุ่นมีความอดทนสูงเป็นพิเศษ ในเมืองไทยของเราถ้าเราไม่เอาญีปุ่นมาเปรียบเทียบกับเรื่องความอดทน ก็ในหลวงของเรานี้แหละที่เป็นต้นแบบในเรื่องนี้ได้ ความเพียร เป็นธรรมะข้อหนึ่งในหมวดทศพิธราชธรรม อันเป็นธรรมของพระราชาที่ปกครองประชาชน คือข้อที่ ๖ ว่าด้วย ความเพียร ตปะ แปลว่า การขจัดความเกียจคร้าน พระราชนิพนธ์ของในหลวงเรื่องพระมหากษัตริย์สอนเราในเรื่องความเพียร ความเพียรก็ยอม

ต้องอาศัยความอดทนเป็นพื้นฐาน พระมหากษัตริย์พระองค์แรกไปค้าขายสินค้ายังเมืองสุวรรณภูมิ เกิดอับปางลงกลางมหาสมุทร พระมหากษัตริย์ก็อดอาศัยความเพียรในการลอยคอว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทรถึงเจ็ดวันเจ็ดคืน ในขณะนั้นนางมณีเมขลาซึ่งเป็นเทพธิดา มีหน้าที่คอยตรวจตราดูแลท้องมหาสมุทร ได้มาพบพระมหากษัตริย์ และถามว่านี่ใคร เมื่อแลไม่เห็นฝั่งก็อุตสาหะพยายามว่ายน้ำอยู่ท่ามกลางมหาสมุทร ท่านรู้อำนาจประโยชน์อะไร จึงพยายามว่ายน้ำอยู่อย่างนี้นักหนา พระมหากษัตริย์ตอบว่า เราได้ตรงเห็นปฏิบัติแห่งโลกและอันสงส์แห่งความเพียร เพราะฉะนั้น ถึงแม้จะมองไม่เห็นฝั่ง เราก็ต้องพยายามว่ายน้ำอยู่ท่ามกลางมหาสมุทร จากการกล่าวโต้ตอบระหว่างพระมหากษัตริย์กับนางมณีเมขลา พระองค์ทรงสอนพสกนิกรให้มีความมุ่งมั่น ให้มีความเพียรพยายาม อย่าเกียจคร้าน เมื่อทำงานเหน็ดเหนื่อยก็อย่าทอดทิ้ง แม้จะพบปัญหาอุปสรรคก็อย่าละทิ้งความพยายาม เหมือนกับพระมหากษัตริย์นั้น ถึงแม้ว่าจะมองไม่เห็นฝั่งก็ยังเพียรพยายามว่ายน้ำต่อไปอย่างไม่ทอดทิ้ง สุดท้ายผลแห่งความเพียรก็นำไปสู่ความสำเร็จสมใจปรารถนา

ข้อคิดในประการที่สอง เรื่องการอาศัย ข้อมูลในการทรงงาน ในหลวงของเราทรงงานด้วย อาศัยข้อมูลทั้งสิ้น ก่อนจะลงพื้นที่ในวันถัดไป กลางคืนพระองค์จะทรงศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพื้นที่ที่จะลงไปสำรวจ พระองค์จะศึกษา แผนที่ พิกัดในแผนที่ถึงที่ตั้งของพื้นที่ ซึ่งในเรื่องการใช้แผนที่นั้น เป็นที่เลื่องลือกันว่าพระองค์เก่งในเรื่อง การอ่านแผนที่ แผนที่ของพระองค์จะให้มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ และเช็คข้อมูลจากแผนที่ทางทหาร ประกอบด้วย ทรงชี้แนะได้ว่าแผนที่ทางทหารตก หล่นอะไรบ้างเมื่อพระองค์ลงไปพบเห็นสภาพจริง ก็ทรงให้ข้อมูลทางทหารในการปรับให้เป็นปัจจุบัน เป็นที่รู้จักกันในหมู่ข้าราชการที่คอยรับใช้ถวายงานแด่ พระองค์ว่าทรงใช้แผนที่ได้อย่างแม่นยำมากและ พระองค์มีการพัฒนาแผนที่ของพระองค์ โดยการ พับปะติดแผนที่ในหลาย ๆ ส่วนมาเป็นเล่มเดียวกัน

ทำให้สะดวกในการหยิบฉวยเมื่อจะลงพื้นที่ เมื่อ กลับถึงตำหนักที่พักก็จะทรงทบทวนสิ่งที่พระองค์ลงไป เห็นมาในพื้นที่จริง กับแผนที่ฉบับที่พระองค์ใช้ มีการปรับข้อมูลเป็นประจำ เรียกว่าอัปเดตข้อมูล แทบทุกวัน และในการใช้แผนที่พระองค์จะกางแผนที่ ลงที่พื้นห้องทรงงาน ไม่โปรดใช้โต๊ะเพราะเมื่อ กางแผนที่แล้วจะลั่นโต๊ะ จึงทรงนั่งพับเพียบกับพื้นและ กางแผนที่ ในการหาข้อมูล พระองค์จะลงพื้นที่เพื่อ ดูสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพดินฟ้าอากาศ ตลอดจนสภาพสังคมของชุมชนนั้น ๆ เรียกว่าทรง ศึกษาภูมิสังคม คือ ทั้งภูมิศาสตร์ที่ตั้ง และสังคม ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ก่อนลงสรุปข้อมูล และ ลงพื้นที่ในวันรุ่งขึ้น ในการแสวงหาข้อมูลของ พระองค์ทรงใช้เครื่องมือที่หลากหลายประกอบกัน นอกจากที่กล่าวมาแล้วว่าทรงใช้แผนที่ ก็ทรงใช้

เครื่องมืออย่างอื่นอีก เช่น เข็มทิศเมื่อทรงลงพื้นที่ก็มีการใช้วิทยุสื่อสารในการสอบถามหรือบอกให้ทีมงานเช็คข้อมูล การใช้บาร์โอมิเตอร์เพื่อดูสภาพความกดอากาศ และที่สำคัญพระองค์จะทรงหาข้อมูลจากพื้นที่โดยตรงอีกครั้งหนึ่งก่อนลงสรุป โดยสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ในการเก็บข้อมูลแหล่งข้อมูลปฐมภูมิเป็นแหล่งที่จะให้ข้อมูลได้ตรงประเด็น ถูกต้อง และแม่นยำค่อนข้างมาก การทำงานของเราก็เช่นกัน เราต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานที่เราทำ เช่น ถ้าเราจะทำการค้าขาย เราก็ต้องศึกษาทำเลที่ตั้ง ของชุมชนที่เราจะนำสินค้าไปขาย ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของกลุ่มเป้าหมายสินค้าของเรา ก่อนการลงทุน ข้อมูลจะบอกให้เราทราบ ความสำคัญ ปัญหาของงาน ตลอดจนการวิเคราะห์

ความต้องการในการพัฒนา มีคำกล่าวที่อ้างถึงตำราพิชัยสงครามของซุนวูไว้ว่า รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง นั่นคือ ความสำคัญของข้อมูลในการทำงานนั่นเอง หลักคิดของในหลวงของเราในเรื่องเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ก็เป็นหลักการของการศึกษาข้อมูลเพื่อวางแผนดำเนินงานนั่นเอง

ที่นำมากล่าวเพียงสองประการใช้ว่าจะมีเพียงนี้ แต่ต้องการชี้ให้เห็นถึงเรื่องความเพียร ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ และการที่จะทำงานสำเร็จได้นั้น ต้องรู้จักการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการทำงาน ยังมีอีกหลายประเด็นเกี่ยวกับการทรงงาน คงไม่สามารถนำมากล่าวไว้ในบทความนี้ได้หมดสิ้นแน่นอน จึงอยากจะทำให้หลักคิดแก่ท่านผู้อ่านไว้เป็นเบื้องต้นเท่านั้นเอง ♦

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. **เย็นศิระเพราะพระบริบาล**. กรุงเทพฯ : กรมฯ, ๒๕๕๓.

กรมส่งเสริมการเกษตร. **พระเจ้าแผ่นดินนักส่งเสริมการเกษตร**. กรุงเทพฯ : กรมฯ, ๒๕๕๐.

ปราโมทย์ ไ้มักัด. **การทรงงานของพ่อในความทรงจำ เล่มที่ ๑**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก, ๒๕๕๕.

----- .**การทรงงานของพ่อในความทรงจำ เล่มที่ ๒**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก, ๒๕๕๖

พระเจ้าแผ่นดินของเราและเหตุการณ์สำคัญในรัชสมัย. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ศรีปัญญา, ๒๕๕๘.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **พระมหาชนก**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐.

สุเมธ ตันติเวชกุล. **ตามรอยพระยุคลบาท ครูแห่งแผ่นดิน**. กรุงเทพฯ : วี - พรินท์, ๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **๘๐ พรรษา ปวง**

ประชาเป็นสุขสานต์. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ, ๒๕๕๐.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเศรษฐกิจพอเพียง**.

กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ, ๒๕๕๐.